

Nr 307.

Av herr **Sandström m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken, m. m.*

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 158 föreslagit riksdagen ändrad lydelse av 8 kapitlet 3 § rättegångsbalken m. m., varigenom från Svea hovrätts jurisdiktionsområde skulle fränskiljas Norrbottens och Västerbottens län för bildande av en ny hovrätt, benämnd hovrätten för Övre Norrland, har Kungl. Maj:t i en annan proposition nr 159 föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande under budgetåret 1936/1937 av en hovrätt för Övre Norrland med förläggning av densamma i Umeå.

Beträffande den nya hovrättens förläggning synas alla hörda institutioner vara ense därom, att endast två städer därvid kunna komma i fråga, nämligen Luleå och Umeå. Men när det gäller att avgöra, vilkendera av dessa två städer, som bör äga företrädet, hava meningarna gått isär. Den myndighet, som på området torde vara i besittning av den största sakkunskapen och auktoriteten — processlagberedningen — har för sin del, fastän med någon tvekan, förordat Luleå som säte för den nya hovrätten. Processlagberedningen har vid detta sitt ståndpunktstagande främst tagit sikte därpå, att staden Luleå är väsentligt mera välbelägen i förhållande till de vidsträckta nordliga delarna av det blivande nya hovrättsområdet med dess ganska betydande målantal, samt att för den folkrika Västerbottens norra domsaga och Skellefteå stad förbindelserna med Luleå ej äro avsevärt sämre än med Umeå. Redan i detta sammanhang må framhållas, hurusom berörda del av Västerbottens län (Skellefteåräjongen) har en folkmängd av 64,740 personer, därav 58,110 personer i Västerbottens norra domsaga och 6,630 personer i Skellefteå stad, under det att invånarantalet i den återstående delen av Västerbottens län (Umeåräjongen) utgör 145,641 personer samt Norrbottens läns hela folkmängd uppgår till 204,351 personer. Av dessa siffror, vilkas betydelse på ett synnerligen klart och övertygande sätt närmare utretts uti det av länsstyrelsen i Norrbottens län uti ärendet avgivna utlåtande, som här i avskrift bifogas såsom bilaga I, torde med full tydlighet framgå, att för den övervägande delen av befolkningen inom det nya hovrättsområdet Luleå från kommunikationssynpunkt äger obestridliga företräden framför Umeå. Enbart en hastig blick på kartan giver ju också vid handen, att Luleå i längdriktningen från norr till söder befinner sig ungefär i mitten av det nya jurisdiktionsområdet, under det att Umeå är beläget helt nära intill områdets sydgräns och sålunda har ett iögonfallande ocentralt läge. Till belysning av detta förhållande må anföras, att avståndet till Umeå från fem olika tings-

ställen i Norrbottens län, nämligen Kiruna, Vittangi, Karesuando, Korpilom-bolo och Pajala, är omkring 600 kilometer eller därutöver.

Uti omförmälda utlåtande av länsstyrelsen i Norrbottens län hava även andra mycket viktiga omständigheter av kulturell och nationell art anförts, som synas starkt tala för att Luleå bör bliva sätet för den blivande hovrätten för Övre Norrland. Härutinnan må endast nu erinras därom, att Norrbotten med dess residens- och stiftsstad Luleå är den yttersta utposten i norr och öster för den svenska andliga odlingen i alla dess olika former och verksamhetsgrenar.

När statsrådet och chefen för justitiedepartementet gått in på spörsmålet om företrädet mellan de två städerna Luleå och Umeå som förläggningssort för den nya hovrätten, synes statsrådet först hava fäst sin uppmärksamhet å den omständigheten, att Västerbottens län i fråga om måltätheten, d. v. s. det största antalet vid underrätterna avdömda mål, går betydligt före Norrbottens län. Det må emellertid starkt ifrågasättas, huruvida måltätheten inom det ena eller det andra av de nu avsedda två länen i och för sig bör i någon mån inverka på prövningen av frågan, varest den för båda länen gemensamma hovrätten lämpligen bör förläggas. Att därvid utan vidare ensidigt taga fasta på måltätheten i hela det ena länet utan att fästa avseende å de delar därav, som gränsa intill det andra länet, synes för sakens rätta bedömande icke vara berättigat. Här är ju nämligen icke främst fråga om, uti vilketdera *länet* hovrättens säte bör förläggas, utan spörsmålet gäller, varest inom det för båda länen gemensamma jurisdiktionsområdet den nya hovrätten lämpligen bör hava sitt säte. Och att från denna synpunkt Umeå beträffande måltätheten icke äger företräde framför Luleå torde framgå av bifogade tablå bil. 2. Denna sistnämnda tablå, som är grundad å tillgängliga statistiska uppgifter, upptager, förutom siffror angående areal, för perioden 1929—1932 folkmängden samt antalet anhängiggjorda civila och kriminella mål för, dels varterdera av de båda länen, dels den del av Västerbottens län, som utgöres av Västerbottens norra domsaga jämte Skellefteå stad (Skellefteåräjongen), dels den återstående delen av Västerbottens län (Umeåräjongen), och dels Skellefteåräjongen jämte Norrbottens län. Uti tablåen lämnas särskilda uppgifter å de civila mål, i vilka vad anmälts. Vidare har i tablåen angivits indexen för de olika områdena, under förutsättning att indexen för Umeåräjongen är 100. Man finner då, att för hela fyraårsperioden indexen är beträffande civila mål för hela Norrbottens län 137 procent och för samma län med tillägg av Skellefteåräjongen 175 procent. Motsvarande siffror för de mål, i vilka vad erlagts, äro respektive 97 och 121, samt för kriminella mål respektive 99 och 125 procent av Umeåräjongens mål. Av tablåen inhämtas ytterligare, att Skellefteåräjongen, som, enligt vad som förut framhållits, befinner sig ungefär lika nära intill Luleå som till Umeå, har en växande betydelse från rättsskipningens synpunkt, särskilt med hänsyn till den där på sista tiden förekommande starka folkökningen. Att denna folkökning i huvudsak har sin orsak i en betydande gruvdrift och därmed förenad industriell verksamhet, som sedan länge har en nära motsvarighet inom Norrbottens län, torde även i detta sammanhang vara förtjänt att omnämna.

Såsom andra argument för ståndpunktstagandet att den nya hovrätten bör förläggas till Umeå har statsrådet och chefen för justitiedepartementet an-
fört, att denna stad med sin sydligare belägenhet torde böra äga företräde
från rekryteringssynpunkt. Det torde vara rätt svårt att med någon grad
av visshet kunna avgöra, huruvida detta av statsrådet angivna skäl verkligen
är av bärande betydelse. Frånsett den nordligare belägenheten äger Luleå
i varje fall genom sitt läge vid en djuphamn med stor export, sin i övrigt
livliga handelsrörelse, sin större folkmängd och sin ställning av kulturocentrum
för hela övre Norrland bestämda företräden framför residensstaden i det södra
grannlandet. Ifrågasättas må också, huruvida rekryteringsproblemet för fram-
tiden kommer att tilldraga sig den uppmärksamhet, som kommit till synes uti
statsrådets härutinnan gjorda uttalande. Anledning finnes nämligen till an-
tagandet, att, då med den nya rättegångsordningen antalet hovrätter med all
sannolikhet kommer att väsentligt ökas, det samtidigt bliver nödvändigt med-
giva en cirkulation vid tillsättningen av domartjänsterna inom de olika mellan-
instanserna. Härigenom kommer givetvis också rekryteringsspörsmålet i ett
annat läge än nu, då befordran annat än inom den egna hovrätten knappast
någonsin förekommer.

Då av vad här ovan anförts synes framgå, att Luleå beträffande den nya
hovrättens förläggning äger bestämt företräde framför Umeå, yrka vi,

att riksdagen, med avslag å propositionen nr 159, måtte
medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för
upprättande under budgetåret 1936/1937 av en hovrätt för
Övre Norrland i Luleå.

Stockholm den 22 mars 1935.

P. Sandström.

O. Bergqvist.

C. I. Asplund.

Avskrift.

Nr 777.

Till KONUNGEN.

(Justitiedepartementet.)

Jämlikt nådig anbefallning får Länsstyrelsen härigenom i frågan huruvida Umeå eller Luleå är den lämpligaste förläggningssorten för en hovrätt med ett domsområde omfattande Västerbottens och Norrbottens län i underdånighet anföra följande.

Vid bedömande av denna förlägningsfråga måste det vara av primär betydelse att få utrönt, huru stora delar av de båda länen hava närmare förbindelse med Umeå eller med Luleå, samt för huru många människor det ställer sig lättare att nå den ena eller den andra staden. Resultatet av de undersökningar länsstyrelsen utfört i dessa avseenden finnes uttryckt *dels* i bifogade karta, angivande den trafikdelargräns norr om vilken området har närmare förbindelse med Luleå än med Umeå *och dels* i bifogade uppställning, utvisande det antal personkilometer Luleå kräver jämfört med Umeå.

Av kartan framgår, att norr om trafikdelaren och sålunda till Luleårajongen faller från Västerbottens län Byske socken samt delar av Jörns och Skellefteå socknar med enligt 1934 års mantalslängder 16,435 invånare och söder om trafikdelaren och sålunda till Umeårajongen från Norrbottens län del av Ärvidsjauras socken med 1,595 invånare enligt samma års mantalslängd; »erövringen» till Luleå skulle således utgöra 16,435 minus 1,595 eller 14,840 personer. Då folkmängdssiffrorna enligt tillgängliga uppgifter per 1 januari 1934 utgöra för Västerbottens län 210,381 och för Norrbottens län 204,351, skulle alltså Luleårajongen innesluta 219,191 personer och Umeårajongen 195,541 personer. Av hovrättsområdets befolkning skulle med andra ord Luleå ligga närmare till för inom 25,000 fler människor än Umeå skulle göra.

Uppställningen avser att belysa utläggerna i tillryggalagd väglängd för hovrättsområdets invånare vid besök i Luleå och Umeå respektive. Utgångspunkten för dessa resor är för rådsturätsstädernas del given, likaså för de två städerna under landsrätt, vilka ju hava tingsstället inom staden, och för tingslagens inbyggare har resan beräknats anträdd från tingsstället; tiden har icke medgivit en mera differentierad undersökning, som i allt fall kan befaras hava fört långt ut i det osäkra. Med den utgångspunkt som valts torde emellertid de av generaliseringen föranledda ojämnheterna fördela sig tämligen jämnt på båda de landsdelar som därav beröras; Luleå till fördel torde detta val säkerligen icke hava utfallit.

Denna utredning visar alltså, att en resa till Umeå för invånarna i den nya hovrättens domkrets konsumerar 105,221,665 personkilometer, under det att motsvarande tal för en resa till Luleå utgör 87,293,598. Om man antager att en på tusen av invånarantalet en gång om året skulle hava ärende till hovrätten, komme detta att innebära 20,000 onödiga personkilometer per år, i fall hovrätten förlades till Umeå. Denna skillnad Umeå till last torde enligt länsstyrelsens mening markeras än ytterligare genom de ökade olägenheter i tidsutdräkt och kostnader som föranledas av den glesare och mera utsträckt bebyggelsen inom Norrbottensdelen av hovrättsområdet. Och samtliga de molester denna skillnad betecknar tilltaga i den mån befolkningen växer.

I detta sammanhang kan länsstyrelsen icke underlåta att något beröra ett par uttalanden av reservanten i processlagberedningen i förlägningsfrågan. Denne förklarar Luleå vara mera centralt beläget inom jurisdiktionsområdet

än Umeå men vill icke tillerkänna denna omständighet avgörande betydelse, ty »i dessa trakter gå befolkningens förbindelser i huvudsak söderut och det torde vara mindre olägligt att befolkningen i Norrbottens län i viss utsträckning nödgas resa till Umeå än att befolkningen i Västerbottens län skall begiva sig till Luleå». Uttalandet om riktningen av befolkningens förbindelser är alltför stelt generellt och i huvudsak oriktigt: förbindelserna hava sedan gammalt en avgjord benägenhet att följa älvdalarna, en tradition som de utvecklade kommunikationerna mycket litet ändrat på. Därjämte vill länsstyrelsen endast framhålla, att hovrättsresorna icke äro nöjesresor utan betingade av det bestämda rättsärendet. Reservanten förklarar vidare att Umeå ur rekryteringssynpunkt äger avgjort företräde. Länsstyrelsen kan icke medgiva detta kategoriska och obestyrkta påstående och har för sin del icke förmärkt några svårigheter att erhålla kvalificerad arbetskraft. Luleå har en sund och vacker belägenhet, omgivet av vatten och med vidsträckt, idyllisk skärgård strax utanför staden. Vinterklimatet är friskt och hälsosamt. Sommartid erbjuda sig direkta snabbförbindelser en gång i veckan med bekväma expressångare till Stockholm — med angörande endast av Sundsvall — och vidare till Malmö och Köpenhamn. Tågresorna mot det sydligare Sverige taga praktiskt taget icke mera nyttig tid i anspråk om de anträdas från Luleå än från Umeå. Imman beslut om en hovrätts inrättande skall sättas i verket lärer för övrigt med största sannolikhet frågan om flygförbindelse med dessa norrländska orter vara ordnad och diskussion om förevarande reseavstånd bragt ur världen. Vare härmed hur som helst, så vill länsstyrelsen beträffande rekryteringsspörsmålet hänvisa till hurusom processlagberedningen själv med kraft framhåller att, därest ett statsintresse anses påkalla förläggandet av ett ämbetsverk eller annan offentlig institution till någon viss del av landet, rekryteringsfrågan icke kan få utgöra ett hinder för detta syftes förverkligande, och att det ankommer på statsmakterna att vidtaga sådana anstalter som betrygga den önskvärda rekryteringen.

Huvudsyftet med de framkomna förslagen om hovrätternas utflyttning till orterna har angivits vara att sätta hovrätternas ledamöter i stånd att inhämta närmare kännedom om de förhållanden, varunder rättsskipningen i landets olika delar verkar, ett skäl som vid det tänkta systemet med muntlig förhandling framstår som så mycket angelägnare. Särskilt för de norrländska länen har vidare framhållits behovet av hovrättssammanträden utanför hovrättsstaden, i form av regelbundna hovrättsting eller när behov yppade sig. Vid en övre-norrländsk hovrätts verksamhet torde för tillgodoseende av antydda syften Norrbottensdelen av domsområdet erbjuda de säregnare förhållandena och det övervägande av rättsskipningsintresse.

För hovrättens förläggande till Luleå tala vidare med styrka nationella skäl. Den långa landgränsen mot Finland ligger här nära, och därinnanför ett område vars befolkning om c:a 30,000 människor har finska som modersmål. Länsstyrelsen behöver här icke uppräknat de olika sätt, varpå statsmakterna draga särskild omsorg om denna del av svenskt land och folk, vilken aldrig upphör att utifrån göras till föremål för intresse. Förläggandet närmare denna landsända av en statsinstitution med en hovrätts auktoritet kan därför sägas vara ett rikets intresse.

I detta sammanhang kan antecknas, att anskaffandet av kvalificerat biträde med tolkning av finska språket, som hovrätten kommer att behöva, låter sig lättare arrangera i Luleå.

Underdånigst
A. B. GÄRDE.

R. Sundberg.

Luleå i landskansliet den 14 februari 1935.

Landareal samt för åren 1929—1932 folkmängd, civila mål, därav sådana, i vilka vad anmälts, och kriminella mål inom dels Norrbottens län, dels Västerbottens läns norra domsaga jämte Skellefteå stad, dels övriga Västerbottens län.

		Västerbottens län						Norrbottens län			
		Totalt	D ä r a v				Ensam	m. tillägg av n:a doms. o. Skellefteå (Luleårayon)			
			Norra dom- sagan o. Skellefteå stad		Övriga länet (Umeå- rayonen) Index = 100						
Landareal	$\frac{1}{1}$ 1932 (= $\frac{1}{1}$ 1934)	55,403	7,844	17	47,559	100	98,660	207	106,504	224	
Folkmängd	$\frac{1}{1}$ 1929	201,006	59,198	42	141,808	›	195 830	138	255 028	180	
	$\frac{1}{1}$ 1930	202,070	60,432	42	142,253	›	197,410	139	257,227	181	
	$\frac{1}{1}$ 1931	204,035	61,048	43	142,987	›	199,825	140	260,873	182	
	$\frac{1}{1}$ 1932	205,454	62,107	43	143,347	100	201,642	148	263,749	191	
	$\frac{1}{1}$ 1934	210,301	64,740	45	145,641	100	204,351	140	269,091	185	
Civila mål	1929	1,909	583	44	1,326	100	1,760	133	2,343	177	
(Tab. 2, kol. 2—8)	1930	2,010	608	43	1,402	›	1,845	132	2,453	175	
	1931	2,145	471	28	1,674	›	2,440	146	2,911	174	
	1932	2,186	611	39	1,575	›	2,131	135	2,742	174	
	1929—1932	8,250	2,273	38	5,977	›	8,176	137	10,449	175	
Mål, i vilka vad anmälts	1929	132	19	17	113	›	107	95	126	112	
(Tab. 2, kol. 10)	1930	116	29	33	87	›	109	125	138	159	
	1931	169	28	20	141	›	97	69	125	89	
	1932	107	26	25	81	›	97	120	123	152	
	1929—1932	524	102	24	422	›	410	97	512	121	
Kriminella mål	1929	2,696	413	18	2,283	›	2,117	93	2,530	111	
(Tab. 2, kol. 11—15)	1930	2,559	533	26	2,026	›	2,357	116	2,890	143	
	1931	2,942	654	29	2,288	›	2,286	100	2,940	129	
	1932	2,892	706	32	2,186	›	1,919	88	2,625	120	
	1929—1932	11,089	2,306	26	8,783	›	8,679	99	10,985	125	